

København den 1. oktober 2003

Den nordiske arbejdsgruppe for Miljøovervågning og data (NMD)

ARBEJDSPROGRAM 2004

1. Sammenfatning af arbejdsprogrammet

NMD's arbejdsprogram for 2004 er sammensat af en række overordnede temaer inden for hvilke gruppen ønsker at arbejde i det kommende år og en række konkrete og allerede kendte projekter. De overordnede temaer er; biologisk mangfoldighed, organiske miljøgifte og vandrammedirektivet.

Biologisk mangfoldighed

Koordinering af overvågningen af den biologiske mangfoldighed i EU-regi er mangelfuld. Et nordisk samarbejde på dette område vil derfor kunne bidrage til; 1) en bedre sammenlignelighed mellem de nordiske og europæiske lande hvad angår udviklingen af biologisk mangfoldighed, 2) effektivisere og minimere omkostningerne for overvågningen af naturområder (f.eks. under Natura 2000), og 3) skabe bedre forudsætninger for fælles nordiske/europæiske initiativer til fordel for f.eks. truede arter.

Organiske miljøgifte

Organiske miljøgifte er et område, hvor NMD tidligere har støttet flere projekter. Området vil ligeledes være interessant for NMD i 2004. Arbejdet med at finde egnede overvågningsmetoder for organiske miljøgifte er særligt relevant fordi antallet af stofgrupper, stoffer og produkter er overvældende stort. Det forhindrer en fuldstændig overvågning, og understreger behovet for at udnytte de nordiske ressourcer bedst muligt til at øge den fælles viden og skabe effektive metoder. Indsatsen på dette område kan derfor være vigtig og relevant for det internationale arbejde med at reducere forekomst af miljøfremmede stoffer i miljøet.

Vandrammedirektivet

Da vandrammedirektivet (VRD) ikke falder naturligt ind under nogle af NMR's arbejdsgrupper er der behov for, at én gruppe påtager sig et koordinerende ansvar på dette område. NMD har via AU's beslutning i april måned 2003 fået kompetencen til at iværksætte projekter inden for VRD. NMD vil tilstræbe samarbejde også for projekter, der omhandler VRD.

Inden for de tre ovennævnte temaer vil gruppen have særligt fokus på arbejde der bidrager til; overvågning, kortlægning, metodeudvikling og udviklingen af indikatorer. Denne prioritering er i overensstemmelse med gruppens platformsdokument, der beskriver temaerne mere indgående og beskriver de overordnede retningslinjer for gruppens udvikling og arbejde over de kommende år.

NMD's mandat forelå først sent i 2002, hvilket har skabt usikkerhed om gruppens virksomhed og arbejdsfelt. Det har betydet færre ansøgninger, og samtidig er det gruppens politik at afslutte eksisterende projekter på den bedst mulige måde. Det nye mandat kræver samarbejde med andre arbejdsgrupper, hvilket tager tid, og til tider forlænger processen med at igangsætte nye projekter.

Der indgår derfor på nuværende tidspunkt ikke et stort antal konkrete projekter i arbejdsprogrammet for 2004. NMD har i stedet, udpeget konkrete temaer/projekt titler med et forventet forbrug på områder, hvor gruppen ønsker at styrke det fremtidige arbejde, f.eks. med hensyn til biologisk mangfoldighed. Gruppen forventer hurtigt at kunne udfylde disse temaer med konkrete projektansøgninger.

2. Opfyldelse af MHP's mål, aktiviteter og forventede resultater

NMD's aktiviteter falder under hovedsageligt tre temaer i Miljøhandlingsprogrammet. Det er temaerne 'Biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer', 'Hav' og 'Kemikalier'. Nogle af gruppens projekter vil også finde relevans i forhold til temaet 'Finansiering af miljøindsatser i Nordens Nærområder', da flere af gruppens projekter gennemføres i samarbejde med de baltiske lande og Rusland.

Alle NMD's projekter kan relateres til målsætningerne i Miljøhandlingsprogrammet. Der er dog en række projekter, der ikke har en entydig relation til en enkelt målsætning. Dette skyldes, at en stor del af NMD's arbejdsområde handler om at skabe et grundlag for handling f.eks. i form af kortlægning el.lign. Det skal i denne forbindelse nævnes, at NMD også har projekter som er relateret til Vandrammedirektivet, og at disse også kan være vanskelige at jævnføre entydigt til Miljøhandlingsprogrammets målsætninger. Disse er som udgangspunkt sat i relation til målsætningerne i afsnittet om 'Hav'.

Konkret sigter NMD's projektarbejde i 2004 på at opfylde eller bidrage til at opfylde følgende målsætninger, aktiviteter eller forventede resultater i Miljøhandlingsprogrammet:

Biologisk mangfoldighed og genetiske ressourcer

- At spredning af menneskeskabte organismer og organismer, som ikke hører naturligt hjemme i økosystemerne, ikke skader eller begrænser økosystemets funktion.
- Øgede kundskaber om problematikken om spredning af menneskeskabte organismer og organismer, som ikke hører naturligt hjemme i økosystemerne.

Hav

- Udredning og informationsudveksling om sammenhængen mellem udslip, belastning og effekt samt økosystemeffekter, herunder at vurdere, hvorvidt der kan fastsættes kritiske belastningsgrænser for marine økosystemer inklusiv kystområder.
- Udredning og informationsudveksling om sammenhængen mellem udslip, belastning og effekt samt økosystemeffekter, herunder at vurdere, hvorvidt der kan fastsættes kritiske belastningsgrænser for marine økosystemer inklusiv kystområder.
- At de kritiske belastningsniveauer i forskellige kyst- og havområder fastlægges, i første omgang for næringssalte

Kemikalier

- Skabe et bedre grundlag for at konkretisere og operationalisere generationsmålet, blandt andet gennem effektiv kemikaliekontrol, udslips- og produktregistre, udvikling af indikatorer og målemetoder for kemikaliers farlighed
- Anvendelse af kemikalier må ikke medføre en risiko for negative effekter på sundhed og miljø, og udslip af kemikalier, som udgør en trussel mod sundhed og miljø, skal ophøre inden for en generation (25 år).
- Skabe et bedre grundlag for at konkretisere og operationalisere generationsmålet, blandt andet gennem effektiv kemikaliekontrol, udslips- og produktregistre, udvikling af indikatorer og målemetoder for kemikaliers farlighed

Se i øvrigt NMD's projektkatalog for yderligere oplysninger.

3. Gruppens konkrete aktiviteter som skal forelægges EK-M og MR-M

NMD har af AU fået til opgave at koordinere og igangsætte aktiviteter i relation til vandrammedirektivet. NMD ønsker i løbet af 2004 at give en samlet status for de aktiviteter, der er iværksat i denne forbindelse. Det er NMD's tanke, at denne status skal give overblik over alle miljøsektorens projektaktiviteter knyttet til vandrammedirektivet, og en sådan status vil derfor give et godt overblik over Ministerrådets indsats på dette område.

4. Gruppens konkrete indspil til internationale forhandlinger

Mange af NMD's projekter fungerer som indspil til internationale forhandlinger. De NMD finansierede projekters væsentligste input i internationale forhandlinger, møder osv. forventes at være:

- Via et projekt med titlen "A comparative assessment of persistent organic pollutants and their metabolites, with emphasis on non-traditional contaminants, in the West-Nordic and the Baltic Proper environments" opbygges viden om organiske miljøgifte og ophobning i fugleæg. Denne viden vil kunne udgøre et godt videngrundlag for de nordiske repræsentanternes arbejde i OSPAR og ICES. Særligt i forhold til arbejdet i Environmental Assessment and Monitoring Committee (ASMO) under OSPAR, vil viden fra den ovennævnte projekt finde relevans, idet ASMO blandt andet arbejder med at fastlægge miljøkvalitetsmål med hensyn til indholdet af giftstoffer i havfugle æg.
- Screeningsdata for nye miljø og/eller sundhedsskadelige stoffer er kraftigt efterspurgt i forhold til internationale fora eller konventioner som f.eks. LRTAP, AMAP og OSPAR. Sådanne data frembringes via et samarbejdsprojekt mellem NMD og Kemikaliegruppen.
- NMD støtter ligeledes projekter, som er relevante i forhold til EU's Vandrammedirektiv og Habitatdirektiv, samt Konventionen om Biologisk Mangfoldighed. Resultaterne fra disse skal først og fremmest ses som bidrag/nødvendigt videngrundlag for de nordiske landes implementering af direktiverne. Der vil imidlertid også opbygges viden og skabes erfaringer med direktiverne og implementeringen heraf, der kan bruges og præsenteres i internationale fora, f.eks. HELCOM, OSPAR, EEA.

5. Informationsvirksomhed

Hovedparten af NMD's projekter for 2004 er nye projekter og de fleste løber over mere end et år. NMD forventer derfor ikke at have større informationsvirksomhed for disse projekter i løbet af 2004.

Projektet "Nordisk samarbeid om screening av helse- og miljøfarlige organiske kjemikalier" har været støttet af kemikaliegruppen og NMD siden 2001. Projektet forventes afsluttet i løbet af 2004, og der er i denne forbindelse planlagt følgende informationsaktiviteter i løbet af 2004/2005.

- Alle data skabt via projektet vil blive gjort tilgængelige for landene til videre brug.
- Der vil i starten af 2005 blive udgivet en rapport fælles for de nordiske lande. Det er de deltagende personers ansvar at gøre resultaterne kendte i hjemlandet. Rapporten skal gøres elektronisk tilgængelig.
- Der vil yderligere blive udsendt en pressemeddelelse i samarbejde med nordisk ministerråd.
- Endelig vil projektgruppen i samråd med Kemikaliegruppen videreformidle resultaterne til relevante internationale fora.

6. Samarbejde med andre grupper og sektorer

NMD's nuværende mandat sætter den særlige betingelse for alle projekter NMD ønsker at opstarte, at det skal ske i samarbejde med mindst en anden arbejdsgruppe. Det fremgår af de konkrete projekter nævnt i dette arbejdsprogram, at NMD i 2004 vil få et bredt samarbejde med flere arbejdsgrupper. Således lægges der op til samarbejde med både Kemikaliegruppen, Hav- og luftgruppen, Natur-, friluftsliv- og kulturmiljøgruppen samt Miljø- og fiskerigruppen.

Fordelen ved samarbejdet mellem arbejdsgrupperne er, at kvaliteten af projekterne bliver bedre ved at flere eksperter gransker projektansøgninger, - planer og -resultater. For arbejdsgrupperne er samarbejdet nyttigt i forhold til at sikre, at der udveksles information og ideer til projekter. Problemet med påtvunget samarbejde kan være, at det kan tage betydeligt længere tid at starte projekter, og at vigtige projekter ikke bliver gennemført da de kun naturligt berør én arbejdsgruppe.

NMD vil arbejde for at der skabes så klare retningslinjer som det er muligt for samarbejdet. Dette indebærer, at det før projektstart aftales hvordan økonomien håndteres – typisk således at kun én gruppe udbetaler midler til projektgruppen. Det skal ligledes før projektets start aftales hvorledes, der kan sikres en forankring/et ejerskab til projektet i alle de grupper som finansierer. Endelig er det vigtigt at samarbejdsprojekter ikke opleves som tunge og bureaukratiske for projektleder/projektgruppe. Et første skridt for at sikre dette er, at én gruppe håndterer al kontakt til projektet.

7. Projektkatalog

Der henvises til det samlede projektkatalog på hjemmesiden, hvor projekterne beskrives.

8. Gruppens sammensætning

NMD gruppens forventede sammensætning for 2004 er som følger:

Jon Barikmo, Norge

Yngve Brodin, Sverige

Maria Dam, Færøerne
 Jesper Fredshavn, Danmark (Formand)
 Jesper K. Hansen, Danmark (Sekretær)
 Gunnar Steinn Jónsson, Island
 Øystein Nesje, Norge
 Manuela Notter, Sverige
 Tapani Säynätkari, Finland
 Jørgen S. Søndergaard, Grønland
 Mikael Wennström, Åland

Øvrige oplysninger om gruppen herunder gruppens mandat kan findes på Nordisk Ministerråds hjemmeside, www.norden.org.

9. Budget for arbejdsprogram

Budget 2004

Alle beløb er i 1000 DKK				
Projekter	Start-/slutår	Forventet 2004	Konsekvens 2005	Søjle
Biologisk mangfoldighed				
Development of the Nordic/Baltic Network on Invasive Species (NOBANIS) (NMD 29/03)	2004-2006	150	150	Norden: 35% Nærområd.: 35% EU/internat.: 30%
Indikatorarter og overvågningsmetoder ¹		~250		
Naturtyper, kortlægnings- og overvågningsmetoder ²		~600		
Organiske miljøgifte				
A comparative assessment of persistent organic pollutants and their metabolites, with emphasis on non-traditional contaminants, in the West-Nordic and the Baltic Proper environments (CAPNE) (NMD 31/03)	2004-2006	308	308	Norden: 80% EU/internat.: 20%
Nordisk samarbeid om screening av helse- og miljøfarlige oragniske kjemikalier (NMD 35/03)	2004-2004	380	0	Norden: 80% EU/internat.: 20%
Vandrammedirektivet				
Estuarine QUALity classes for Water Framework Directive indicators (EQUAL) (NMD 33/03)	2004-2006	370	370	Norden: 35% Nærområd.: 35% EU/internat.: 30%
Defining reference conditions for coastal areas in the Baltic Sea for the Water Framework Directive (DEFINE) (NMD 38/03)	2004-2006	200	200	Norden: 35% Nærområd.: 35% EU/internat.: 30%
Development of the system of Nordic Core types of Rivers and Lakes, and development of a preliminary Nordic approach for the status assessment of lakes and rivers (NMD 47/03) ³	2002-2004	350	0	Norden: 75% EU/internat.: 25%
Aktis				
Sjöfugl i det arktiske Norden: Database for sjöfuglkolonier	2002-2004	100 ⁴	0	Norden: 80% EU/internat.: 20%

NMD Sekretariatet		540 ⁵	600	Norden: 100%
Udgifter totalt 2004		3.248		
Forventet overført fra 2003				
Sjofugl i det arktiske Norden: Database for sjofuglkolonier		100		
Ubrugte midler til aktiviteter knyttet til vandrammedirektivet		400		
Forventet bevilling 2004		2.748		

- 1) NMD har på dette område ikke kunnet indhente konkrete ansøgninger på nuværende tidspunkt. I overensstemmelse med gruppens platformsdokument, der beskriver gruppens prioriteringer i perioden 2004-2006, ønsker gruppen at sætte fokus på; erfaringsudveksling og udviklingen af fælles metoder til overvågning, udpegning af egnede "umbrellaspecies" og opbygningen af et beredskab i forhold til invasive arter. Arbejdet kan f.eks. foregå gennem afholdelse af nordiske og internationale workshops og symposier. Dette arbejde skal ses i relation til 'EEA core set of indicators'. Gruppen vil hurtigst muligt, blandt andet via projektkataloget formidle, hvilke konkrete projekter inden for dette tema man ønsker at støtte. Budgettet til dette tema indgår ikke i fordelingen på søjler og udregningen af rejseomkostningernes andel af det samlede budget.
- 2) NMD har på dette område ikke kunnet indhente konkrete ansøgninger på nuværende tidspunkt. I overensstemmelse med gruppens platformsdokument, der beskriver gruppens prioriteringer i perioden 2004-2006, ønsker gruppen at sætte fokus på; fælles klassifikations- og kortlægningsmetoder af nordiske naturtyper, udvikling af fælles metoder til værdisætning af naturtyper og udpegning af referencer for oprindelige naturtyper, udvikling af fælles nordiske indikatorer for naturtypernes økologiske udvikling. Arbejdet vil også her kunne gennemføres ved afholdelse af nordiske og internationale workshops og symposier, der sikrer en udveksling og formidling af fælles nordisk viden og erfaringer. Gruppen vil hurtigst muligt, blandt andet via projektkataloget formidle, hvilke konkrete projekter inden for dette tema man ønsker at støtte. Budgettet til dette tema indgår ikke i fordelingen på søjler og udregningen af rejseomkostningernes andel af det samlede budget.
- 3) Det forventes, at NMD gruppen vil støtte dette projekt i 2004, men der er endnu ikke truffet endelig beslutning. Der er derfor på nuværende tidspunkt heller ikke fundet en samarbejdspartner til projektet. Beløbet angivet her udgør det samlede ansøgte beløb.
- 4) Beløbet forventes overført fra 2003.
- 5) Udspecificeres herunder.

Budgettet fordelt på søjler

Søjle	1000 DKK	%-vis fordeling
Norden	1.694,9	70,7%
Nærområderne	252,0	10,5%
EU/internationalt	461,1	19,2%
Total	2.398	

NMD sekretariatet

Alle beløb er i 1000 DKK	
Løn, pension administrative udgifter, ferie mm.	440
Rejseaktiviteter	75
Mødeafholdelse mm.	25
Total	540

Totale rejseomkostninger

De totale rejseomkostninger for 2004 vurderes at være ca. 280.000 DKK inkl. NMD sekretariatets egne rejseomkostninger. Dette svarer til ca. 12% af det samlede budget.